

סחופי רוח

באר שבע הוקמה כדי לשלוט בפראי ובפראים. מי שהגו אותה בחרו במקום שאין לצדו הרים נישאים, הים אינו קרוב ואפילו בנוף המדבר אין את עזות השממה של המכתשים והבקעות שמדרום לה. בשונה מהמקומות היפים, היא לא נוצרה כדי להתענג על סביבתה, אלא כדי להיות מופת של סדר וקידמה. אדריכל שוויצרי בנה את רחובותיה שתי וערב בדומה לערי המערב, והוקמו בה תחנת משטרה ובית ספר שיביא את ידע העולם אל שבטי הבדווים הסמוכים. גם הישראלים ראו בה משלט אחרון לפני הפראי והוסיפו לה תעשייה כבדה, בית כלא, מחנות צבא ואוניברסיטה.

התכלית הייתה לחזות הכול. את הבטון של מבני הציבור לא ניסו ליפות, בתי השיכון נבנו ללא עיטור וכיכרותיה רוצפו ללא פאר. דומה שהמקום שעל גבול השממה נועד להביא את הציוויליזציה למקומות החשוכים וגם, במקביל, להיות לאידיאל של מעשה עבור הציוויליזציה מצפון שהתמסרה למותרות ולתפל.

אבל באר שבע לא נענתה לציפיות. במקום שתבער את הפראי, הציף הפראי אותה. במשך שנים רבות, שכונותיה נדמו לאיים שביניהן שטחי מדבר ללא צל ורוחות ערב כתומות מאבק הצליפו במי שהלכו ברחובותיה. היו גם מאנשי באר שבע שמעלו בתפקיד החלוץ שיועד להם, ובמקום לשמש אידיאל של תרבות, הפנו הם מבט אסור החוצה אל מעבר לגבולות.

"יעל דרומה" היא צירוף של מבטים אסורים. סיגל פרימור מטילה ספק בדימוי הבטוח של העולם הקמאי. הפסטורליה של הגוף העירום העוסק במחול וחקלאות-פעולות ראשונות של תרבות-נסדקות מול עיוותי המבע. זהו עולם שבור שאינו נותן מזור לפגמי הקיים. חוה מחותן מבטלת את הכמיהה שיצרו אמנים בני דורה ודורות שקדמו לה אל השבטיות של עידנים טרום יהודיים, טרום תרבותיים. מצלמיות הנשים העגלגלות היא הפשיטה את המיתי והותירה אותן כייצוגים שאינם מקבלים תפילה. גסטון צבי איצקוביץ בוחן ניסיונות להטיל סייגים בשומם, שהתמלא בגדרות ודרכי עפר. רוחות שפרעו בשיחים ועדרי עיזים שחרצו בגבעות שבילים צרים בני אלפי שנים, הטילו, מצידם, סייג למי שבאחרונה דרש בעלות. נדב עשור מתבונן באדמת הלס ומוצא במרחבים של שיטפונות ושינוי תמידי ממד רציף וקבוע. כמו ארכיאולוג, הוא מסיר מהלס את השכבה העליונה-זו שדוחה את השיטפונות ומתייבשת לנוף המוכר של בקעת באר שבע-ומוצא עולמות שהיו. אלי סינגלובסקי שולח מבט מרוכז דווקא אל תוך באר שבע. הקווים הברורים של המבנים הם חלק מתמונת הפוסטר שבוני העיר שאפו לה. בטון חשוף וחזק שעומד כאנטיתזה למדבר ומציב חומה בין ציוויליזציה לשממה. רוני חג'ג' מסתכל אף הוא בגבולות בין מרחבים. המבט, שאינו קונקרטי ונוגע בחיץ שבין שמים וארץ, הוא קריאת תיגר כלפי השלווה המתעתעת שמשרה הנשגב האלוהי.

דן צחור, יליד באר שבע

פברואר 2023